

**NOFO
MO
KALAI SI**

“Pea ke ‘ufi‘ufi ‘aki
‘ae ngaahi me‘a ni
kotoa pē ‘ae ‘ofa,
‘aia ko e no‘o ‘oe
haohaoa.”

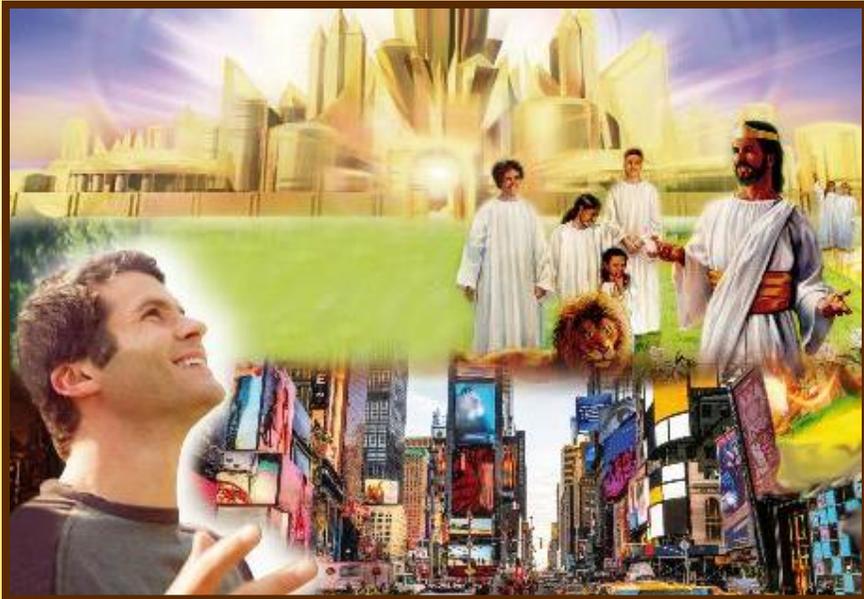
Kolose 3:14

‘I he taimi ‘oku tanu ai kitautolu ‘i he vai ‘o e papitaiso, ‘oku tau mate ai ki he ‘etau mo‘ui angahala motu‘a. ‘I he ‘etau mavahe mei he vai, ‘oku tau tu‘u hake ko ha kakai fo‘ou.

Na‘a mau li‘aki ‘emau founga mo‘ui mo e fakakaukau motu‘a. Talu mei ai, na‘e kehe ‘emau mo‘ui pea kehe ‘emau fakakaukau. Na‘e ‘ikai ke tau toe ma‘u ha fakakaukau fakamamani ka tau ma‘u ha fakakaukau fakalangi.

‘Oku ‘i ai pe ‘a e ‘uhinga, ‘oku kei feinga pe ‘etau ngaahi founga motu‘a ke toe ‘asi hake. Ko e ‘uhinga ia ‘oku na‘ina‘i ai ‘a e ‘apositolo ko Paulá ke hanga ‘etau sio ki hēvani pea situ‘a mei he ngaahi me‘a fakaemāmani.

Fakakaukau fakaemamani pe fakalangi?

Ko ‘etau tokanga ki ai (Kolose 3:1-4)

Mate ki he ngaahi me‘a fakamamani (Kolose 3:5-6)

Ke fakakofu‘i ‘a e me‘a fakasilesitiale (Kolose 3:7-11)

Ngaahi ‘ulungaanga ‘o e mo‘ui fo‘ou ‘ia Kalaisi:

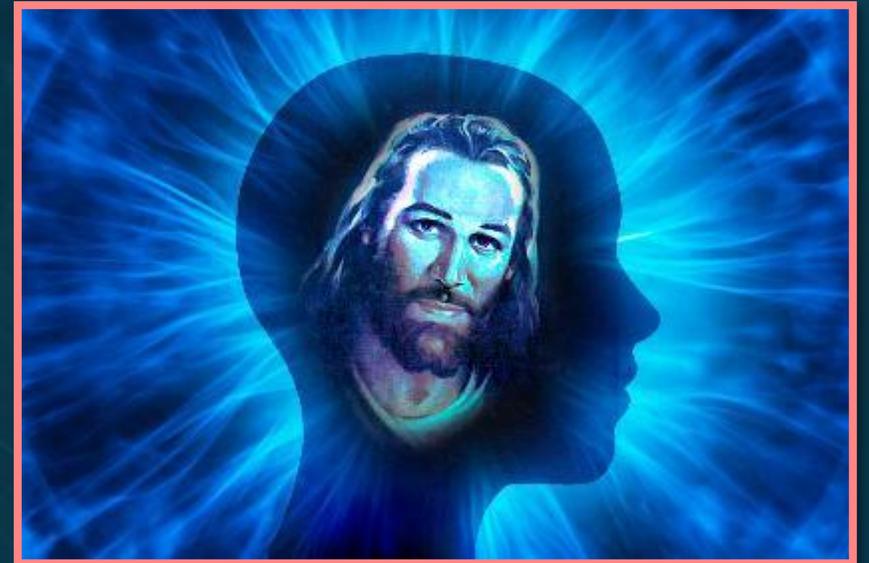
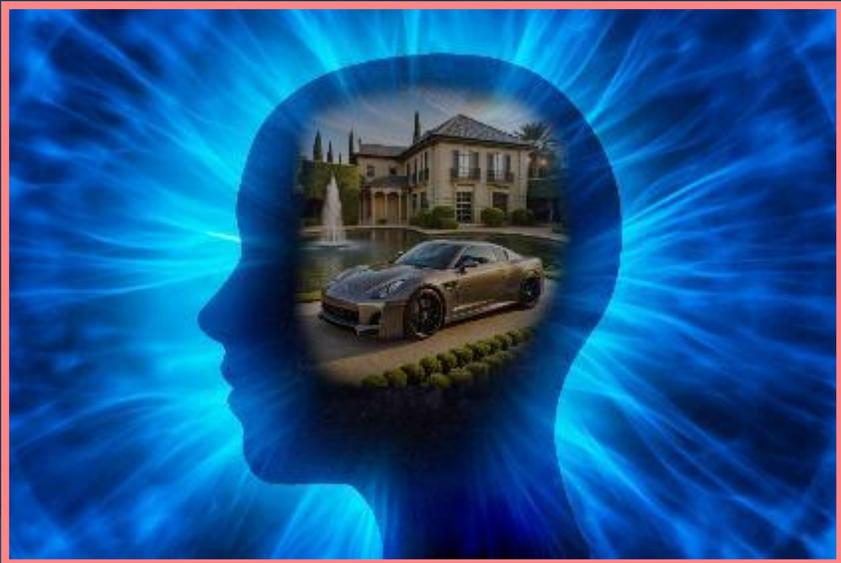

Ko e ha‘i ‘o e haohaoa (Kolose 3:12-14)

Ko e Me‘akai fakalangi (Kolose 3:15-17)

KO E FAKAKAUKAU FAKAEMAMANI PE FAKALANGI?

KO 'ETAU TOKANGA

"Tuku homou fakakaukau ki he ngaahi me'a 'i 'olunga, kae 'ikai ki he ngaahi me'a fakamamani."
(Kolose 3:2)

Kamata mei he faka'uhinga kuo fokotu'u hake kitautolu mo Kalaisi 'i he papitaiso (Kolose 2:12), 'oku na'ina'i mai 'a Paula ke tau muimui 'ia Sisu ki he feitu'u na'a ne 'alu ki ai hili 'ene toetu'u: ko e taloni 'o e 'Otua (Kolose 3:1). Ko e mo'oni, te tau toki lava pe 'o fai fakatu'asino 'eni 'i he taimi 'e 'ave ai kitautolu 'e Sisu ki ai 'i He'ene Ha'ele 'Angaua Mai (Kolose 3:4). 'I he taimi tatau, kuo pau ke tukutaha 'etau tokanga—'a 'etau taumu'a—'i he ngaahi me'a fakalangi (Kolose 3:2).

Kuo tau "mate," pea ko 'etau mo'ui "'oku fufuu'i ia mo Kalaisi 'i he 'Otua" (Kolose 3:3). Ko e mo'ui 'oku lau ki ai heni ko e mo'ui ia 'oku tau ma'u 'i he taimi 'oku tau tali ai 'a Kalaisi.

Ka ko e mo'ui ko ia, kae lava ke kei mo'ui, 'oku fie ma'u ke fafanga'i faka'aho ia (2 Kolinito 4:16). Kuo pau ke tau fekumi 'i he 'aho kotoa pe ki he "ngaahi me'a 'i 'olunga," "tukutaha hotau mata kia Sisu" (Hepelu 12:2).

MATE KI HE NGAAHI ME'A FAKAMAMANI

"Ko ia ke tamate'i 'a e me'a kotoa pe 'oku 'i homou natula fakamamani: 'a e fe'au'auaki, mo e ta'ema'a, mo e holi kovi, mo e manumanu, 'a ia ko e tauhi tamapua." (Kolose 3:5)

Koe'uhi kuo tau toetu'u fakataha mo Kalaisi pea mo'ui 'o fakakaukau ki he me'a fakalangi, kuo pau ke tau tamate'i 'a e me'a 'oku ne ta'ofi kitautolu mei hono fakahoko 'etau taumu'a: 'a e me'a fakamamani.

Koe'uhi ke 'oua na'a hala ha taha, 'oku fakamahino'i 'e Paula 'a e ngaahi tefito'i pou 'o e fakakaukau fakamamani ('a ia te ne fakatupulaki kimui 'i ha ngaahi me'a pau ange): "'a e anga'uli, mo e ta'ema'a, mo e holi kovi, mo e manumanu, 'a ia ko e tauhi tamapua" (Kolose 3:5).

Kuo te'eki ke fu'u liliu 'a e natula 'o e tangata talu mei he kuonga 'o Paula, he 'oku kei 'ataakai'i kitautolu 'e he ngaahi holi tatau 'oku ne maumau'i fakatou'osi 'a e mata'itohi mo e laumalie 'o e Fekau 'e Hongofulu.

Pea ko e hā kuo pau ai ke tau "fakapoongi"—li'aki, to'o—'a e ngaahi me'a ko ení mei he 'etau ngaahi fakakaukau mo 'etau ngaahi ngāué? He 'oku nau 'omi 'a e "houhau 'o e 'Otua" pea ko ia ai 'oku 'ikai ke nau hoa mo hotau natula fakalangi (Kolose 3:6). Tamate'i 'a e kau mamani kimu'a pea toki tamate'i koe 'e he kau mamani!

KE FAKAKOFU'I KOE 'AKI 'A E ME'A FAKASILESTITIALE

"pea kuo mou 'ai 'a e tokotaha fo'ou, 'a ia 'oku fakafo'ou 'i he 'ilo 'i he tatau 'o hono tupu'anga" (Kolose 3:10)

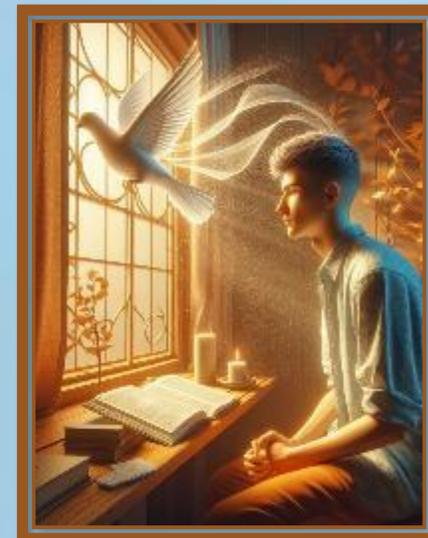

'Oku tanaki atu 'e Paula ki he ngaahi pou 'e nima 'o e fakakaukau fakamamani ha ngaahi ngaue fakaemamani 'e nima ke faka'ehi'ehi mei ai: "ita, houhau, taufehi'a, lau'ikovi, mo e lea 'uli mei homou lounoutu" (Kolose 3:8), pea faka'osi 'aki 'a e konga hono ono—ko e kovi taha ia—: "Oua na'a mou feloi" (Kolose. 3:9).

'Oku pehe 'e Paula kuo tau 'osi fai ia "koe'uhi kuo mou to'o homou 'ulungaanga motu'a mo hono ngaahi ngaue" (Kolose 3:9). Kuo tau to'o hotau "kofu 'uli" 'i he taimi na'a tau tuku ai 'a Sisu ke to'o 'etau ngaahi angahala(Sakalaia 3:4).

'Oku fie ma'u ke tau tui 'a e "ngaahi kofu lelei." 'I he'etau kofu 'aki 'a e ngaahi kofu fo'ou ko 'eni, 'oku fakafo'ou ma'u ai pe kitautolu, 'o tupulaki 'i he ma'oni'oni 'i he 'aho ki he 'aho (Kolose 3:10).

'I hono fakafo'ou kitautolu 'e he ngaue 'a e Laumalie Ma'oni'oni mo hono ako 'o e Folofola, 'oku mole atu leva 'a e ngaahi 'a vahevahe 'oku ne fakamavahevahe'i kitautolu (Kolose 3:11).

NGAAHI 'ULUNGAANGA 'O E MO'UI FO'OU 'IA KALAI SI

KO E HA'I 'O E HAOHAOA

"Pea lahi hake 'i he ngaahi me'a ni kotoa pe 'ai 'a e 'ofa, 'a ia ko e ha'i 'o e haohaoa"
(Kolose 3:14)

Ko e "kakai fili kitautolu 'a e 'Otua, ma'oni'oni mo 'ofeina lahi" (Kolose 3:12). 'Oku talamai 'e Pita 'oku 'omi 'e he me'a ni kiate kitautolu ha ngaahi lelei lahi mo ha fatongia lahi (1 Pita 2:9). Ka 'oku anga fefe 'a e 'ulungaanga 'o ha taha 'o e kakai fili 'a e 'Otua (Kolose 3:12-13)?

Ágape

Pea ko e ngaahi me'a ni kotoa 'i he tu'unga 'o e ha'i 'o e haohaoa: 'a e 'ofa (Kolo. 3:14). Pea ko hotau ngaahi lelei mo e ngaahi fatongia 'eni:

'AONGA

'I he 'etau to'onga peheni, 'oku tau hoko ai ko ha tapuaki ki he ni'ihiki kehe pea mo kitautolu fakatou'osi.

FATONGIA

'Ofa ke fakalāngilangi'i ' e hotau ' ulungāngá ' a e ' Otuá, pea ' ofa ke ne fakalototo'a'i ' a e ni'ihiki kehe ke nau tui mo muimui kia Sisū

KO E ME'AKAI FAKALANGI

"Tuku ke nofo'ia lahi 'a e popoaki 'a Kalaisi 'iate kimoutolu 'i ho'omou feako'i'aki mo fevaloki'aki 'iate kimoutolu 'i he poto kotoa pe 'i he ngaahi saame, ngaahi himi, mo e ngaahi hiva mei he Laumalie, 'o hiva ki he 'Otua mo e fakafeta'i 'i homou loto."
(Kolose 3:16)

'Oku fakahaa'i mai 'e he Kolose 3:15-17 'a e founga ke fafanga'i ai hotau natula fakalangi (pea 'oku mahino he 'ikai ke tau lava 'o fafanga toko taha ia, ka 'oku tau fie ma'u 'a e feohi 'a e siasi ki he me'a ni):

Ko hono tuku ke
pule'i kitautolu 'e
he melino 'a e
'Otua

Nofo lototaha ko
ha sino pe 'e taha

Hounga'ia

Ako lahi 'a e Tohi
Tapú

Feako'i'aki 'a e
me'a kuo tau ako

Hiva'i 'o e ngaahi
same, ngaahi himi,
mo e ngaahi hiva
fakalaumalie

Fai 'a e me'a
kotoa pe 'i he
huafa 'o Sisuu

"Ko e hiva ko ha me'atau ia 'e lava ke tau faka'aonga'i ma'u pe ke fakafepaki'i 'aki 'a e loto-fo'i. 'I he'etau fakaava 'a e loto ki he huelo 'o e la'aa 'i he 'ao 'o e Fakamo'ui, te tau ma'u 'a e mo'ui lelei mo 'Ene tapuaki" (Eleni G. Uaite, "Ko e Potungāue Fakamo'uí," p. 254)

“Fakatupulaki ha loto anga‘ofa, anga‘ofa, kaungāongo‘i, pea ‘oua na‘á ke teitei ui ‘a e ngaahi ‘ulungāanga ko ‘ení ko e vaivai, he ko e ngaahi ‘ulungāanga ia ‘o Kalaisí. Tokanga ki ho‘o tākiekiná. Tuku ke fu‘u ma‘a mo namu kakala ‘a e ‘ulungāangá ‘o ‘ikai te ke teitei mā ke toe fakatupu ia ‘i he ni‘ihi kehé.

Hangē ko hono fa‘u ‘e he ngaahi mata‘itofe vai ‘a e vaitafé, ‘oku pehē pē ‘a e fa‘u ‘e he fanga ki‘i me‘a īkí ‘a e mo‘uí. Ko e mo‘uí ko ha vaitafe, melino, nonga, mo fakafiefia, pe ko ha vaitafe faingata‘a‘ia, ‘okú ne lī ma‘u pē ‘a e pelepelá mo e ‘ulí. ‘I he mo‘ui ko ‘eni te ke lava ‘o fokotu‘u koe ‘i he malumalu ‘o e akonaki ‘a e Laumalie Ma‘oni’oni. Ko ia te ke tupulaki lahi ange ai ‘o hangē ko Kalaisí ‘i he fakamā‘oni‘oni‘i ‘o e Laumālié.

EGW (Ke u ‘ilo‘i la , Siulai 22 .)